

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СПЕЦСЕМІНАР ПО КЕЙНСУ"
для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

Затверджено на засіданні кафедри політичної економії.
Протокол № 1 від 31.08.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладач Ревуцька О. Є.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Спецсемінар по Кейнсу" для студентів напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. О. Є. Ревуцька. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 51 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських занять, матеріал для закріплення знань (індивідуальні завдання, завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання.

Вступ

Формування ринкових відносин в економіці України передбачає теоретичне осмислення сутності економічних явищ, що відбуваються на макроекономічному рівні. Цей процес супроводжується колосальними змінами в різних сферах соціального буття, причому сутнісно змінюється не лише зовнішній світ, але й людське мислення, гендерні ролі та багато чого іншого. Саме на вивчення класичної теорії макроекономічного розвитку та методів макроекономічного аналізу спрямовано навчальну дисципліну "Спецсемінар по Кейнсу".

Навчальна дисципліна "Спецсемінар по Кейнсу" покликана поглибити знання, здобуті за допомогою вивчення таких фундаментальних дисциплін, як "Політична економія", "Історія економіки та економічної думки", "Економічна історія". Можливість досягнення цього обумовлено ґрунтовною фаховою підготовкою майбутніх фахівців-економістів, яка враховує всі аспекти.

Навчальна дисципліна "Спецсемінар по Кейнсу" є нормативною навчальною дисципліною, яку вивчають, згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "бакалавр" напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030501 "Економічна теорія"	Рік підготовки
Загальна кількість годин – 108		3-й
		Семестр
		5-й
		Лекції
		34 год
		Практичні, семінарські
		16 год
		Самостійна робота
		58 год
		Вид контролю
		Залік
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 3	Освітній ступінь: бакалавр	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 48 %.

Робочу програму навчальної дисципліни розроблено, відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування широкого економічного світогляду і знань щодо об'єктивного сприйняття навколишньої економічної дійсності, законів розвитку економіки і суспільства.

Завданнями навчальної дисципліни є поглиблення знань із фундаментальних проблем економічної теорії; формування навичок в аналізі

та сприйнятті різних точок зору щодо розвитку економічної думки; вироблення економічного мислення та орієнтації у класичних напрямках економічної думки; оволодіння здатністю широкого погляду на хід та перспективи розвитку економіки й суспільства.

Об'єктом навчальної дисципліни є категорії та закони економічної науки окремих ланок економічної теорії.

Предмет – дослідження базових проблемних питань, категорій та законів економічної науки в теоріях провідних учених в історії економічної думки.

Вивчення дисципліни "Спецсеминар по Кейнсу" ґрунтується на загальних знаннях дисциплін гуманітарного циклу, а також на знаннях із фундаментальних дисциплін "Політична економія", "Історія економіки та економічної думки", "Економічна історія".

Дисципліна "Спецсеминар по Кейнсу" є надзвичайно важливою у процесі підготовки фахівців напряму "Економічна теорія" та розрахована на комплексне вивчення, а саме: вивчення теоретичного матеріалу навчальної дисципліни на лекціях, відпрацювання теоретичних та практичних питань на семінарських заняттях, а також самостійне вивчення матеріалу.

Самостійна робота над вивченням дисципліни ставить за мету розширення професійного й особистого світогляду, поглиблення знань, формування навичок у роботі з підручниками, періодичною літературою, монографіями, першоджерелами видатних учених в історії економічної думки.

Навчальна дисципліна "Спецсеминар по Кейнсу" є базовою для підготовки бакалаврів із економічної теорії.

Із метою найкращого засвоєння матеріалу студенти мають до початку вивчення дисципліни опанувати знання й навички в галузі політичної економії, історії економіки та економічної думки, історії економічних учень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має:

знати:

предмет та особливості методології вчення загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей Дж. М. Кейнса;

уявлення про місце загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей Дж. М. Кейнса в розвитку економічної теорії;

сутність макроекономічних категорій та аналіз макроекономічних взаємозв'язків;

уявлення про постулати класичної економічної теорії;

уявлення про теорію зайнятості, функції та фактори;

теорію та концепцію величини споживання та збереження;

функцію про споживання та збереження на рівні суспільства;

теорію мультиплікатора та акселератора;

уявлення про загальну теорію норми відсотка;

граничну ефективність капіталу;

теорію цін, використання її для оцінювання темпів економічного зростання;

погляди економістів різних шкіл;

критику з боку Кейнса економічних поглядів попередників;

пропозиції Кейнса щодо вдосконалення державного управління;

уміти:

давати оцінку ролі кейнсіанства в історії економічної думки і сьогодні;

ідентифікувати головні поняття вчення Дж. М. Кейнса;

визначати співвідношення між доходом та інвестиціями – "мультиплікатор";

формулювати загальну теорію зайнятості;

оцінювати заробітну платню, співвідношення зайнятості та заробітної платні;

визначати та формалізувати природу коливання граничної ефективності капіталу, а також вплив інвестицій та відсоткової ставки на економічний цикл;

проілюструвати за допомогою графіків вплив фактора часу на рівновагу на ринку та ціну рівноваги "кейнсіанський хрест";

аналізувати причини безробіття економічних шкіл та програми ліквідації безробіття в різних країнах за допомогою державного регулювання.

У процесі викладання навчальної дисципліни основну увагу приділено оволодінню студентами професійними компетентностями, наведеними в табл. 2.1.

**Професійні компетентності, які набувають студенти
в результаті вивчення навчальної дисципліни**

Коди компетентностей	Назви компетентностей	Складові частини компетентності
СК* 1	Здатність аналізувати особливості вчення Дж. М. Кейнса	Здатність аналізувати особливості методології вчення Дж. М. Кейнса
		Здатність аналізувати суперечності, методологічну та практичну цінність теорії зайнятості, відсотка та грошей
		Здатність визначати граничну ефективність капіталу
		Здатність здійснювати порівняльний аналіз факторів, що впливають на споживання та розраховувати величини, що характеризують споживання
СК 2	Здатність аналізувати теорію цін Дж. М. Кейнса	Здатність формулювати категорію "інвестиція", визначити фактори, що впливають на інвестування
		Здатність розраховувати інвестиційний мультиплікатор
		Спроможність розкривати сутність теорії Дж. М. Кейнса
		Здатність аналізувати та розраховувати заробітну платню як економічну категорію
СК 3	Здатність порівнювати кейнсіанську та некейнсіанську теорії	Здатність порівнювати між собою кейнсіанську, некейнсіанську та посткейнсіанську економічні теорії
		Спроможність визначати суперечності між некейнсіанськими теоріями економічного зростання
		Спроможність розуміти взаємодію ефекту мультиплікатора – акселератора
		Здатність аналізувати та порівнювати особливості пропозицій економічного зростання

*СК – Спецсеминар по Кейнсу

Структуру складових частин професійних компетентностей та їх формування, відповідно до Національної рамки кваліфікацій України, наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса

Тема 1. Вступ до загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей Дж. М. Кейнса

1.1. Постулати класичної економічної теорії.

Визначення макроекономіки, її основні риси. Умови виникнення і розвитку національної економіки.

1.2. Заробітна платня та граничний продукт праці, корисність заробітної платні.

Виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ, послуг і духовних цінностей. "Економічна теорія: Спецсеминар по Кейнсу" як цілісний організм. Цілі національної економіки. Економічні інтереси.

1.3. Безробіття та його форми.

Світове господарство та світовий ринок. Економічна взаємодія національних економік на світовому рівні. Суб'єкти світового господарства. Основні фактори, що спонукають країни до економічної взаємодії. Міжнародна торгівля. Інтернаціоналізація світового господарства.

1.4. Принцип ефективного попиту, сукупний дохід, витрати, прибуток, ціна пропозиції.

Поняття виробничої та економічної ефективності. "Оптимум Парето". Закони, які впливають на ефективність економіки. Показники ефективності суспільного виробництва.

Тема 2. Визначення та поняття

2.1. Одиниці вимірювання національного доходу. Цінність продукції, грошовий дохід.

2.2. Чистий прибуток, його вимірювання, вартість прибутку.

2.3. Вимірювання зайнятості, одиниці вимірювання обсягу зайнятості *Аналіз функціонування економічної системи.*

2.4. Пропозиція як фактор, який визначає розміри виробництва та зайнятості.

2.5. Вимірювання доходу, збереження інвестицій.

2.6. Зміст категорій "збереження" та "інвестування".

Тема 3. Схильність до споживання

3.1. Схильність до споживання, об'єктивні та суб'єктивні фактори, які визначають споживання.

Схильність до споживання та обсяг нових інвестицій. Парадокс бідності. Ефективний попит. Рівень повної зайнятості, схильності до споживання, визначення граничної ефективності капіталу.

3.2. Вимірювання заробітної платні та чистого доходу.

Аналіз споживання та його взаємодія з доходом. Аналіз доходу та його зменшення і вплив на якість споживання. Зростання доходу та гранична схильність до споживання. Аналіз потреб, залежно від майнового стану.

3.3. Цінність капіталу у процесі вимірювання чистого доходу.

Кейнсіанський підхід до визначення цінності капіталу. Очікуваний дохід від капіталу. Види капіталу. Гранична ефективність використання капіталу. Норма відсотка.

3.4. Гранична схильність до споживання та мультиплікатор.

Співвідношення між доходом та інвестиціями – це мультиплікатор.

Коливання розмірів реального доходу. Психологічний закон і реальний дохід. Розміри сукупного споживання. Мультиплікатор інвестицій. Мультиплікатор зайнятості. Функція психологічних схильностей населення. Гранична схильність до споживання. Цінності капітальних благ. Принцип мультиплікатора. Гранична важкість роботи. Корисність граничного продукту.

Тема 4. Спонування до інвестування

4.1. Гранична ефективність капіталу.

Ціна пропозиції. Доходи, їх види. Очікувані доходи. Пропозиція капітального майна. Співвідношення очікуваного доходу та інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Дисконтна ставка. Схильність до ліквідності.

4.2. Довготермінова пропозиція, стан, фактори.

Оцінювання довготермінової пропозиції. Вимірювання термінів пропозиції. Фактори оцінювання терміну пропозиції капіталу. Ефективна пропозиція. Факторні витрати.

4.3. Загальна теорія норми відсотка та грошей.

Гранична ефективність капіталу. Індивідуальна психологічна схильність. Спонування до інвестування. Поточковий дохід, минулі заощадження.

4.4. Формулювання загальної теорії зайнятості.

Ефективний попит. Сукупний попит. Вимірювання зайнятості. Залежність зайнятості від інфляції та темпів розвитку економіки.

Тема 5. Грошова заробітна платня та ціни

5.1. Вимірювання заробітної платні у грошовій формі.

Поняття та значення заробітної платні. Оцінювання заробітної платні. Грошова заробітна платня. Співвідношення зайнятості та заробітної платні. Вплив заробітної платні на ціни. Ефект доходу. Очікувана заробітна платня.

5.2. Функція зайнятості, її види та фактори.

Обсяг зайнятості. Фактори, які впливають на зайнятість. Сукупний попит та його вплив на рівень зайнятості. Функція зайнятості. Зміна одиниць заробітної платні. Вимірювання різниці доходу та чистого доходу. Вплив на дохід змін податкової політики.

5.3. Теорія цін, використання її для оцінювання темпів економічного зростання.

Вимірювання цін. Оцінювання темпів економічного зростання та змін цін. Взаємодія використання ресурсів і цін. Співвідношення змін кількості грошей та змін рівня цін. Зміна кількості грошей та ефективний попит.

Тема 6. Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса

6.1. Економічний цикл, фази економічного циклу та фактори, які їх визначають.

Головні фактори розвитку економічного циклу. Тривалість та механізм економічного циклу. Коливання граничної ефективності капіталу. Вплив інвестицій на економічний цикл. Відсоткова ставка та її вплив на економічний цикл.

6.2. Меркантилізм та кейнсіанська теорія.

Аналіз постулатів меркантилізму. Аналіз конкуренції та її вплив на зовнішню торгівлю. Національна вигода.

6.3. Нотатки про лихварство, гроші та збори. Теорія недоспоживання.

Аналіз лихварства та його місце в економіці. Вплив грошей та зборів на споживання. Аналіз факторів недоспоживання. Теорія недоспоживання.

6.4. Соціальна філософія Дж. М. Кейнса.

Визначення Кейнсом найбільш суттєвих вад наявного ладу. Аналіз нерівності багатства та доходів населення. Вплив системи оподаткування на рівень соціальної нерівності. Стимулювання схильності до споживання. Вплив держави на соціальні проблеми.

Змістовий модуль 2

Напрями вдосконалення кейнсіанської теорії

Тема 7. Неокейнсіанські теорії економічного зростання

7.1. Зміст теорій Е. Хансена та Р. Харрода.

Аналіз теорій із боку неокейнсіанства. Глибоке критичне перероблення та вдосконалення теорії статичної ринкової рівноваги Кейнса. Урахування факторів економічної динаміки та дослідження динамічних станів економіки. Розроблення неокейнсіанської теорії макроекономічної динаміки, її становлення, пов'язане з іменами таких видатних послідовників Дж. М. Кейнса, як Р. Харрод, Є. Домар, Е. Хансен, Дж. В. Робінсон та ін.

7.2. Різниця між класичним кейнсіанством та неокейнсіанством.

Інвестиції як головний фактор економічного зростання. Виробничий ефект, ефект доходу. Динамічний підхід до інвестування. Фактори економічного зростання Р. Харрода, Є. Домара, Е. Оцінювання продуктивності інвестицій. Принцип акселерації.

7.3. Система "мультиплікатор – акселератор".

Модель мультиплікатора, виходячи з умов відкритості економічної системи та наявності оподаткування. Суть ефекту мультиплікатора.

Роль акселератора в економіці. Принцип акселератора. Взаємодія зростання доходів та попиту. Американська схема безперервного зростання економіки на основі державного капіталовкладення. Взаємозв'язок між накопиченням і споживанням. Система "мультиплікатор – акселератор". Капіталомісткість і її роль в економіці.

7.4. Вплив мультиплікатора та акселератора на економічне зростання.

Вплив національного доходу на приріст інвестицій. Взаємодія капіталовкладень та зростання економіки. Вимірювання мультиплікатора й акселератора та їх вплив на економічне зростання.

7.5. Економічне зростання, пропорції та фактори, що його визначають.

Поняття та значення економічного зростання. Фактори, які впливають на економічне зростання, які формують ресурси та продуктивність праці. Фактор управління. Технологія, інвестиції їх вплив на економічне зростання. НТП як головний фактор економічного зростання.

Тема 8. Сучасне посткейнсіанство

8.1. Економічні погляди Р. Клауера та П. Давідсона.

Аналіз нерівноважної ситуації на ринку та вади, які на неї впливають. Бюджетні межі рівноважної моделі. Аналіз впливу ринку праці. Фактори невизначеності в економіці.

8.2. Особливості посткейнсіанства та його відмінні риси.

Теоретична криза кейнсіанського напрямку та її наслідки. Ознаки теоретичної недостатності кейнсіанської ортодоксії в нових економічних умовах. Структура посткейнсіанства. Пріоритети макроекономічного аналізу та економічної політики. Теоретичні джерела та особливості методології посткейнсіанства. Взаємозв'язок відтворення, накопичення капіталу та розподілу національного продукту. Розроблення кредитно-фінансових та монетарних проблем макроекономічної стабільності. Теоретична та практична доцільність творчого використання кейнсіанських ідей у країнах із перехідною економікою.

8.3. Радикально орієнтоване кейнсіанство. Теорії Д. Робінсона та Л. Позінетті.

Аналіз посткейнсіанських розробок. Методологічні принципи неокейнсіанської теорії. Концепція розподілу, яка спирається на теорію зростання та відтворення Кейнса. Формування доходів, пов'язане із граничною продуктивністю праці.

8.4. Посткейнсіанські моделі економічного зростання та їх характерні риси.

Проблема співвідношення між державою і приватним сектором, вплив НТР та інтернаціоналізації економіки на національну економіку. Державне регулювання ринкової економіки.

8.5. Багатоаспектні моделі економічного зростання.

Економічне зростання: зміст та джерела. Вимірювання й показники економічного зростання. Класифікація факторів економічного зростання.

Фактори гальмування економічного зростання. Типи економічного зростання: екстенсивний, інтенсивний, комбінований. Прості моделі економічного зростання: виробнича функція, крива виробничих можливостей Кобба – Дугласа.

Кейнсіанські моделі економічного зростання: Домара – Харрода. Неокласична модель економічного зростання Р. Солоу. "Золоте правило" нагромадження Е. Фелпса. Економічне зростання та економічний розвиток. Концепція сталого економічного розвитку. Особливості та суперечності сучасного економічного зростання.

Тема 9. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги

9.1. Модель ринкового саморегулювання.

Об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення потреби в саморегулюванні ринкової економіки. Критика класичних та неокласичних поглядів на проблеми ринкової стабільності та саморегулювання. Особливості кейнсіанської методології. Макроекономічна модель Дж. М. Кейнса. Теорія циклу та зайнятості. Концепція ефективного попиту. Схильність до споживання та заощадження. Кейнсіанська концепція управління попитом. Інструменти регулювання ринкової економіки.

9.2. Кейнсіанські механізми регулювання економіки.

Утручання держави в економічні процеси. Регулювання відсоткової ставки. Державне регулювання економіки, безробіття, відсоткової ставки, маси грошей. Активне стимулювання інвестицій. Стимулювання сукупного попиту та заощаджень.

9.3. "Кейнсіанський хрест".

"Кейнсіанський хрест" – кейнсіанська модель рівноваги. Сукупна пропозиція. Фактичні та планові витрати. Планові та фактичні інвестиції. Модель доходу. Графік "кейнсіанського хреста". Макроекономічна рівновага. Підвищений попит як фактор скорочення запасів фірм.

Тема 10. Кейнсіанська теорія безробіття

10.1. Визначення безробіття.

Поняття сутність та значення безробіття. Вимірювання безробіття. Сутність ринку праці. Поняття "повна зайнятість". Рівень зайнятості. Причини й наслідки безробіття. Державні програми зменшення безробіття.

10.2. Аналіз класичної теорії безробіття.

Аналіз причин безробіття економічних шкіл. Теорія зайнятості Маркса. Погляди на безробіття Т. Мальтуса та Д. Рікардо. Теорія зайнятості Дж. М. Кейнса та неокейнсіанців.

10.3. Державна програма ліквідації безробіття.

Програма ліквідації безробіття Дж. М. Кейнса. Аналіз програм ліквідації безробіття в різних країнах. Державне регулювання зайнятості, методи та програми.

10.4. Вимірювання зайнятості.

Методичні підходи до вимірювання зайнятості. Показники вимірювання зайнятості, запропоновані Кейнсом. Природний рівень безробіття та його рівень. Сучасні підходи до вимірювання зайнятості.

10.5. Кейнсіанські види безробіття

Аналіз видів безробіття. Визначення циклічного, структурного, природного, фрикційного безробіття. Вплив різних видів безробіття на економіку країни. Розвиток кейнсіанських поглядів на безробіття.

4. Структура навчальної дисципліни

Перед початком вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як із програмою навчальної дисципліни та формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, усіма видами контролю та методикою оцінювання навчального процесу.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складено із двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Теми	Кількість годин, відведених на		
	лекції	практичні та семінарські заняття	самостійну роботу
Змістовий модуль 1. Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса			
<i>Тема 1.</i> Вступ до "Загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей" Дж. М. Кейнса	2	2	5
<i>Тема 2.</i> Визначення та поняття	2	1	5
<i>Тема 3.</i> Схильність до споживання	2	2	5
<i>Тема 4.</i> Спонування до інвестування	4	2	6
<i>Тема 5.</i> Грошова заробітна платня та ціни	4	2	5
<i>Тема 6.</i> Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса	4	1	6
Разом годин за змістовим модулем 1	18	10	32
Змістовий модуль 2. Напрями вдосконалення кейнсіанської теорії			
<i>Тема 7.</i> Некейнсіанські теорії економічного зростання	4	2	7
<i>Тема 8.</i> Сучасне посткейнсіанство	4	1	7
<i>Тема 9.</i> Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги	4	2	7
<i>Тема 10.</i> Кейнсіанська теорія безробіття	4	1	5
Разом за змістовим модулем 2	16	6	26
Усього годин за модулем	34	16	58

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якого викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів.

На кожному семінарському занятті (табл. 5.1) викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, уміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносять у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховують під час виставлення підсумкової оцінки із цієї навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

Назви тем	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса			
Тема 1. Вступ до "Загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей" Дж. М. Кейнса	<p style="text-align: center;"><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Роль кейнсіанства в історії суспільства"</i></p> 1. Постулати класичної економічної теорії. 2. Заробітна платня та граничний продукт праці, корисність заробітної платні. 3. Безробіття та його форми. 4. Принцип ефективного попиту, сукупний дохід, витрати, прибуток, ціна пропозиції	1	Основна: [1 – 3; 5; 9 – 14]. Додаткова: [41 – 43; 45; 48]
Тема 2. Визначення та поняття	<p style="text-align: center;"><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Вимірювання зайнятості, одиниці вимірювання обсягу зайнятості, доходу, збереження інвестицій"</i></p> 1. Одиниці вимірювання національного доходу. Цінність продукції, грошовий дохід. 2. Чистий прибуток, його вимірювання, вартість прибутку. 3. Вимірювання зайнятості, одиниці вимірювання обсягу зайнятості. 4. Аналіз функціонування економічної системи. 5. Пропозиція як фактор, який визначає розміри виробництва та зайнятості. 6. Вимірювання доходу, збереження інвестицій. 7. Зміст категорій збереження та інвестицій	1	Основна: [1 – 4; 9 – 12]. Додаткова: [15; 23 – 26; 29; 38; 42 – 45; 48]
Тема 3. Схильність до споживання	<p style="text-align: center;"><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Схильність до споживання: об'єктивні та суб'єктивні фактори"</i></p> 1. Схильність до споживання, об'єктивні та суб'єктивні фактори, які визначають споживання. 2. Вимірювання заробітної платні та чистого доходу. 3. Цінність капіталу під час вимірювання чистого доходу. 4. Гранична схильність до споживання та мультиплікатор	1	Основна: [1 – 3; 5; 7]. Додаткова: [15; 21; 23; 38; 45; 48]
Тема 4. Спонування до інвестування	<p style="text-align: center;"><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Визначення граничної ефективності капіталу. Аналіз загальної теорії норми відсотка"</i></p> 1. Гранична ефективність капіталу. 2. Довготермінова пропозиція, стан, фактори. 3. Загальна теорія норми відсотка та грошей. 4. Формулювання загальної теорії зайнятості	2	Основна: [2; 4; 5; 7]. Додаткова: [15; 18; 22 – 26; 41 – 43; 48]

1	2	3	4
Тема 5. Грошова заробітна платня та ціни	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Сутність функції зайнятості Дж. М. Кейнса, теорії цін"</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вимірювання заробітної платні у грошовій формі. 2. Функція зайнятості, її види та фактори. 3. Теорія цін, використання її для оцінювання темпів економічного зростання 	2	<p>Основна: [1 – 6; 8; 10 – 12].</p> <p>Додаткова: [23; 25; 28; 32; 39; 45; 47; 48]</p>
Тема 6. Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Аналіз економічного циклу, меркантилізм та кейнсіанська теорія"</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічний цикл, фази економічного циклу та фактори, які їх визначають. 2. Меркантилізм та кейнсіанська теорія. 3. Нотатки про лихварство, гроші та збори. Теорія недоспоживання. 4. Соціальна філософія Дж. М. Кейнса 	1	<p>Основна: [2; 4; 5; 7; 9; 10].</p> <p>Додаткова: [15; 23; 25; 29; 38; 42 – 45; 48]</p>
Змістовий модуль 2. Напрями вдосконалення кейнсіанської теорії			
Тема 7. Неокейнсіанські теорії економічного зростання	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Обговорення "суперечності" між теоріями зростання"</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст теорій Е. Хансена та Р. Харрода. 2. Різниця між класичним кейнсіанством та неокейнсіанством. 3. Система "мультиплікатор – акселератор". 4. Вплив мультиплікатора та акселератора на економічне зростання. 5. Економічне зростання, пропорції та фактори, що його визначають 	1	<p>Основна: [1 – 5; 7; 8; 10 – 14].</p> <p>Додаткова: [23; 25; 38 – 39; 41 – 46; 48]</p>
Тема 8. Сучасне посткейнсіанство	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Характеристика економічних поглядів сучасного посткейнсіанства"</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні погляди Р. Клауера та П. Давідсона. 2. Особливості посткейнсіанства та його відмінні риси. 3. Радикально орієнтоване кейнсіанство. Теорії Д. Робінсона та Л. Позінетті. 4. Посткейнсіанські моделі економічного зростання та їх характерні риси. Багатоаспектні моделі економічного зростання 	1	<p>Основна: [1 – 3; 8 – 10].</p> <p>Додаткова: [15; 18; 20 – 23; 25; 29 – 30; 35; 38 – 39; 41 – 46; 48]</p>
Тема 9. Кейнсіанська модель макро-економічної рівноваги	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Макроекономічні моделі ринкової рівноваги"</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Модель ринкового саморегулювання. 2. Кейнсіанські механізми регулювання економіки. 3. "Кейнсіанський хрест" 	1	<p>Основна: [7 – 14]</p> <p>Додаткова: [15; 20, 23; 25; 29 – 30; 38 – 39; 41 – 46; 48]</p>

1	2	3	4
Тема 10. Кейнсіанська теорія безробіття	<p align="center"><i>Тема семінарського заняття "Безробіття, його форми та види"</i></p> 1 Визначення безробіття. 2 Аналіз класичної теорії безробіття. 3 Державна програма ліквідації безробіття. 4 Вимірювання зайнятості. 5 Кейнсіанські види безробіття	1	Основна: [1 – 5; 7; 8; 10; 14]. Додаткова: [18; 20 – 23; 29 – 30; 35; 38 – 39; 41 – 46; 48]
Усього годин		12	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички у їх практичному застосуванні шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі: тестах для визначення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для виконання їх на занятті. Воно містить здійснення попереднього контролю за знаннями, уміннями й навичками студентів; ставлення загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх подальшим обговоренням; виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назви змістових модулів	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1. Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса</i>	<i>Завдання 1.</i> Проаналізуйте позиції вчених щодо оцінювання ролі кейнсіанства в історії економічної думки та суспільно-історичному процесі, спираючись на роботи М. Блауга, К. Поппера, Р. Нуреєва та ін.	0,5	Основна: [1 – 3; 5; 9 – 14]. Додаткова: [41 – 43; 45; 48]

1	2	3	4
	<i>Завдання 2.</i> Розрахуйте граничну схильність до споживання. Умови: в економіці країни впродовж року відбулися такі зміни (млрд грн): на початку року використований дохід населення становив 90, споживання – 80. Наприкінці року використований дохід становив 100, споживання – 87,5 млрд грн	0,5	Основна: [1 – 3; 5; 7]. Додаткова: [15; 21; 23; 38; 45; 48]
	<i>Завдання 3.</i> Дайте аргументовану відповідь: яка з теорій Дж. М. Кейнса, на ваш погляд, є найбільш актуальною (на прикладі теорії зайнятості, теорії величини споживання та збереження; теорії мультиплікатора та акселератора; теорії норми відсотка; теорії цін та ін.). У чому, на вашу думку, полягає цінність кейнсіанського вчення для майбутнього?	1	Основна: [1 – 5; 8; 10 – 12]. Додаткова: [23; 25; 28; 32; 39; 45; 47; 48]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Напрями вдосконалення кейнсіанської теорії	<i>Завдання 4.</i> Порівняйте між собою кейнсіанську та некейнсіанську теорії економічного зростання	0,5	Основна: [1 – 5; 7; 8; 10 – 14]. Додаткова: [23; 25; 38; 39; 41 – 46; 48]
	<i>Завдання 5.</i> Визначте мультиплікатор автономних витрат. Умови: економіка країни в короткотерміновому рівноважному стані характеризується такими даними (млрд грн): сумарні автономні витрати становлять 200, рівноважний обсяг національного виробництва (ВВП) – 1 200. У разі збільшення автономних витрат на кінець року на 50, ВВП збільшився до 1 450 млрд грн	0,5	Основна: [1 – 5; 7; 8; 10 – 14]. Додаткова: [23; 25; 38; 39; 41 – 46; 48]
	<i>Завдання 6.</i> Проілюструйте за допомогою графіків вплив фактора часу на рівновагу на ринку та ціну рівноваги	1	Основна: [7 – 14]. Додаткова: [15; 20; 23; 25; 29; 30; 38; 39; 41 – 46; 48]
Разом годин за змістовими модулями		4	

6.1. Приклади типових практичних завдань до тем

Змістовий модуль 1

Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса

Тема 3. Схильність до споживання.

Рівень 1. Порівняйте теорію споживання, заощадження та інвестування за такими критеріями: автор(и); сучасний стан та перспективи розвитку; особливості методології та основні положення; які школи в історії економічної думки спираються на теорію. Результати наведіть у вигляді таблиці.

Рівень 2. Джон Мейнард Кейнс писав: "Ідеї економістів і політичних мислителів і тоді, коли вони праві, і тоді, коли вони помиляються, мають значно більше значення, ніж прийнято думати. Насправді тільки вони і правлять світом. Люди практики, які вважають себе абсолютно не схильними інтелектуальним впливам, звичайно є рабами якого-небудь економіста минулого. Безумці, що мають владу, які чують голос із неба, вилучають свої навіжені ідеї із творінь якого-небудь академічного писака". Прокоментуйте це твердження. Чи можете ви назвати імена економістів, чиї ідеї в різні періоди впливали на економічну політику СРСР?

Рівень 3. Проаналізуйте сучасний розвиток теорії споживання, заощадження та інвестування на прикладі праць учених сьогодення.

Змістовий модуль 2

Напрями вдосконалення кейнсіанської теорії

Тема 7. Некейнсіанські теорії економічного зростання

Рівень 1. Розкрийте, у чому полягають особливості "суперечностей" між некейнсіанськими теоріями економічного зростання.

Рівень 2. Порівняйте між собою некейнсіанство та посткейнсіанство: автори, умови виникнення, аналіз основних положень.

Рівень 3. Аналіз системи "мультиплікатор – акселератор".

7. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання студенти виконують самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначено навчальним планом, він становить 54 % (58 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо оволодіти теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати на себе індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів і понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (розв'язання розрахункових індивідуальних та комплексних задач) до вивченої теми; написання есе на задану тему; пошук (підбір) та огляд літературних джерел із заданої проблематики дисципліни; аналіз наукових публікацій; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та зарубіжною спеціальною економічною літературою. Основні види самостійної роботи, запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни, наведено в табл. 7.1.

**Завдання для самостійної роботи студентів
та форми контролю за нею**

Назви тем	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю за СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса				
<i>Тема 1.</i> Вступ до загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей Дж. М. Кейнса	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Роль кейнсіанства в історії суспільства". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	5	Захист індивідуального завдання. Поточна контрольна робота	Основна: [1 – 3; 5; 9 – 14]. Додаткова: [41 – 43; 45; 48]
<i>Тема 2.</i> Визначення та поняття	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Вимірювання зайнятості, одиниці вимірювання обсягу зайнятості, доходу, збереження інвестицій". Виконання індивідуальних завдань	5	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4; 9 – 12]. Додаткова: [15; 23 – 26; 29; 38; 42 – 45; 48]
<i>Тема 3.</i> Схильність до споживання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Схильність до споживання: об'єктивні та суб'єктивні фактори"	5	Презентація результатів. Поточна контрольна робота	Основна: [1 – 3; 5; 7]. Додаткова: [15; 21; 23; 38; 45; 48]
<i>Тема 4.</i> Спонування до інвестування	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Визначення граничної ефективності капіталу. Аналіз загальної теорії норми відсотка". Підготовка до практичних занять. Виконання індивідуальних завдань	6	Презентація результатів	Основна: [2; 4; 5; 7]. Додаткова: [15; 18; 22 – 26; 41 – 43; 48]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 5. Грошова заробітна плата та ціни	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Обговорення сутності функції зайнятості та теорії цін Дж. М. Кейнса". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	5	Презентація результатів. Поточна контрольна робота	Основна: [1 – 6; 8; 10 – 12]. Додаткова: [23; 25; 28; 32; 39; 45; 47; 48]
Тема 6. Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Аналіз економічного циклу, меркантилізм та кейнсіанська теорія". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	6	Захист індивідуального завдання	Основна: [2; 4; 5; 7; 9; 10]. Додаткова: [15; 23; 25; 29; 38; 42 – 45; 48]
Усього за змістовим модулем 1		32		
Змістовий модуль 2. Напрями вдосконалення кейнсіанської теорії				
Тема 7. Некейнсіанські теорії економічного зростання. Некейнсіанство та посткейнсіанство	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тему. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Обговорення "суперечності" між некейнсіанськими теоріями економічного зростання". Підготовка до практичних занять. Виконання індивідуальних завдань до теми	7	Презентація результатів. Поточна контрольна робота	Основна: [1 – 5; 7; 8; 10 – 14]. Додаткова: [23; 25; 38; 39; 40 – 46; 48]
Тема 8. Сучасне посткейнсіанство	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Аналіз багато секторних моделей економічного зростання". Підготовка до практичних занять	7	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3; 8 – 10]. Додаткова: [15; 18; 20 – 23; 25; 29; 30; 35; 38; 39; 41 – 46; 48]
Тема 9. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Макроекономічні моделі ринкової рівноваги"	7	Презентація результатів. Поточна контрольна робота	Основна: [7 – 14]. Додаткова: [15; 20; 23; 25; 29; 30; 38; 39; 40 – 46; 48]

1	2	3	4	5
Тема 10. Кейнсіанська теорія безробіття	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Безробіття, його форми та види". Підготовка до практичних занять	5	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4; 7; 10; 14]. Додаткова: [18; 20 – 23; 29; 30; 35; 38; 39; 40 – 46; 48]
Усього за змістовим модулем 2		26		
Усього за модулями		58		

7.1. Індивідуальне завдання

Творче завдання – це самостійна творча робота студента на запропоновану тему, яку виконують як домашню, позааудиторну роботу. Мета написання есе – виявити вміння самостійно висловлювати думку, засновану на використанні джерел із певної тематики.

Творче завдання передбачає вираження автором своєї точки зору, особистого суб'єктивного оцінювання предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу. Тому мають бути використано роботи не менш як трьох-чотирьох авторів. Причому студент має навести погляди як "за", так і "проти".

Внутрішня структура може бути довільною, хоча рекомендовано таку структуру:

чіткий виклад суті поставленої проблеми;

самостійно здійснений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в межах навчальної дисципліни;

висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Оскільки творче завдання – це невелика за обсягом письмова робота, то обов'язковим, але бажаним є повторення висновків у кінці.

Якість будь-якого завдання залежить від трьох взаємозалежних складових частин: вихідний матеріал, що буде використаний (конспекти прочитаної літератури, лекцій, записи результатів дискусій, власні міркування й накопичений досвід із цієї проблеми); якість опрацювання наявного вихідного матеріалу (докази); аргументація (наскільки точно вона співвідноситься з поставленими в есе проблемами).

Рекомендований обсяг творчого завдання – 3 – 4 сторінки.

Слід подавати викладачу ретельно відредагованим і чітко надрукованим (або написаним) на папері формату А4. Шрифт друку має бути чітким, рядок – чорного кольору середньої жирності. Технічні вимоги до оформлення есе за допомогою ПЕОМ: шрифт – *Times New Roman*; розмір шрифту – 14 кегель; інтервал між рядками – 1,5; абзац – 1,25 см; поля: праве, ліве, верхнє – 15 мм, нижнє – 20 мм.

Рисунки й таблиці слід надавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Цифровий матеріал слід оформляти у вигляді таблиць. Приклад побудови таблиці (рис. 7.1):

Таблиця (номер)

Назва таблиці

Головка (шапка)				
Рядки				

Заголовки колонок
Підзаголовки колонок

Заголовки рядків
(боковик)

Рис. 7.1. Приклад побудови таблиці

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею та друкують симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" починають із великої літери. На всі таблиці має бути посилання в тексті, до того ж слово "таблиця" в тексті пишуть скорочено, наприклад: "... у табл. 2".

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід надавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони подані у формулі. Значення кожного символу й числового коефіцієнта треба наводити з нового рядка. Рівняння та формули слід виділяти з тексту вільними рядками.

Дотримання студентом означених вимог сприяє виробленню у нього належного стилю роботи, виховує вимогливість до себе, прищеплює навички у веденні наукового дослідження, які будуть корисними під час написання курсових і дипломних робіт.

Тематика творчих завдань

1. Постулати класичної економічної теорії.
2. Заробітна платня та граничний продукт праці, корисність заробітної платні.
3. Аналіз функціонування економічної системи.
4. Пропозиція як фактор, який визначає розміри виробництва та зайнятості.
5. Вимірювання доходу, збереження інвестицій. Схильність до споживання, об'єктивні та суб'єктивні фактори, які визначають споживання.
6. Вимірювання заробітної платні та чистого доходу. Цінність капіталу у процесі вимірювання чистого доходу.
7. Гранична схильність до споживання та мультиплікатор. Гранична ефективність капіталу.
8. Загальна теорія норми відсотка та грошей.
9. Формулювання загальної теорії зайнятості. Вимірювання заробітної плати у грошовій формі. Функція зайнятості.
10. Теорія цін, використання її для оцінювання темпів економічного зростання.
11. Економічний цикл, фази економічного циклу та фактори, які їх визначають.
12. Меркантилізм та кейнсіанська теорія.
13. Соціальна філософія Дж. М. Кейнса.
14. Економічне зростання, пропорції та фактори, що його визначають.
15. Посткейнсіанські моделі економічного зростання та їх характерні риси. Багатоаспектні моделі економічного зростання.

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте безробіття та його форми.
2. Опишіть принцип ефективного попиту, сукупний дохід, витрати, прибуток, ціну пропозиції.
3. Назвіть одиниці вимірювання національного доходу. Поясніть цінність продукції, грошовий дохід.
4. Охарактеризуйте чистий прибуток, його вимірювання, вартість прибутку.
5. Поясніть вимірювання зайнятості, назвіть одиниці вимірювання обсягу зайнятості.
6. Визначте зміст категорій збереження та інвестування.

7. Дайте визначення довготермінової пропозиції, стану, факторів.
8. Яка загальна теорія норми відсотка та грошей?
9. Охарактеризуйте нотатки про лихварство, гроші та збори. Поясніть теорію недоспоживання.
10. Поясніть зміст теорій Е. Хансена та Р. Харрода.
11. Яка різниця між класичним кейнсіанством та неокейнсіанством?
12. Опишіть систему "мультиплікатор – акселератор".
13. Поясніть вплив мультиплікатора та акселератора на економічне зростання.
14. Дайте характеристику економічних поглядів Р. Клауера та П. Давідсона.
15. Які особливості посткейнсіанства та його відмінні риси?
16. Поясніть радикально орієнтоване кейнсіанство на основі теорій Д. Робінсона та Л. Позінетті.
17. Опишіть модель ринкового саморегулювання.
18. У чому полягають кейнсіанські механізми регулювання економіки?
19. Дайте характеристику "кейнсіанського хреста".
20. Дайте визначення безробіття.
21. Зробіть аналіз класичної теорії безробіття.
22. Охарактеризуйте Державну програму ліквідації безробіття.
23. У чому полягає вимірювання зайнятості?
24. Назвіть кейнсіанські види безробіття.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу виконують за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі консультацій, перевірки виконання та захисту завдань, винесених на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації:

індивідуальні (запитання-відповідь щодо проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);

групові (розгляд типових прикладів-ситуацій).

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання дисципліни "Спецсемінар по Кейнсу" для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: лекції проблемного характеру, міні-лекції; робота в малих групах; мозкові атаки; кейс-метод; ділові, дидактичні та рольові ігри, презентації, брейн-ринг; семінари-дискусії, економічні загадки (табл. 9.1 і 9.2).

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Теми	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Вступ до "Загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей" Дж. М. Кейнса	1.1. Лекція проблемного характеру з питання "Визначення макроекономіки та її основні риси". 1.2. Робота в малих групах: "Аналіз позицій учених щодо оцінювання ролі кейнсіанства в історії економічної думки та суспільно-історичному процесі (на основі праць М. Блауга, К. Поппера, Р. Нуреева та ін.)". 1.3. Дискусія на тему: "Охарактеризуйте особливості предмета й методу вчення Кейнса?"
<i>Тема 2.</i> Визначення та поняття	2.1. Лекція проблемного характеру з питання "Вимірювання макроекономічних категорій". 2.2. Робота в малих групах: "Обговорення особливостей визначення понять та категорій". 2.3. Банк візуального супроводу: "Схема формування національної стратегії економічного розвитку"
<i>Тема 3.</i> Схильність до споживання	3.1. Виконання вправи: складання таблиці порівняння теорії споживання, заощадження та інвестування за такими критеріями: автор(и); сучасний стан та перспективи розвитку; особливості методології та основні положення; які школи в історії економічної думки спираються на теорію. 3.2. Мозкова атака: економіст Д. Рікардо був одним із найбагатших людей свого часу. Економіст Дж. М. Кейнс ще в молоді роки склав капітал, граючи на біржі, і у зрілі роки продовжував успішно займатися бізнесом. Отже, усі видатні економісти можуть розраховувати на успіх у бізнесі. Ви згодні із цим твердженням? Наведіть приклад. 3.3. Ситуаційне завдання на тему: "Сучасний розвиток теорії споживання, заощадження та інвестування на прикладі праць учених сьогодні". 3.4. Розв'язання задач із визначення функції заощадження (приклад: нехай емпірично встановлена функція споживання має вигляд $C = 40,0 + 0,85 ЧУ$. Якою буде пов'язана з нею функція заощадження?)

1	2
<i>Тема 4.</i> Спонування до інвестування	4.1. Семінар-дискусія з питання "Фактори, що впливають на інвестування, інвестиційний мультиплікатор". 4.2. Банк візуального супроводу: "Структура людського, технічного, природно-ресурсного потенціалу національної економіки". 4.3. Розгадування економічних загадок із визначення мотивів переваги ліквідності
<i>Тема 5.</i> Грошова заробітна платня та ціни	5.1. Проведення брейн-рингу з питань теми. 5.2. Кейс-метод із проблеми: "Чи продовжує діяти теорія зайнятості Дж. М. Кейнса? Чи є актуальними положення поділу економічної науки на теорію вартості та розподілу, з одного боку, та теорію грошей – з іншого?". 5.3. Ситуаційне завдання на тему: "Відповідно до дії так званої купівельної спроможності зарплатні, її підвищення сприяє приросту макроекономічного попиту і більш високій зайнятості. Чи діє цей аргумент у кейнсіанській моделі?"
<i>Тема 6.</i> Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса	6.1. Проблемне повідомлення та дискусія з питання "Соціальна філософія Дж. М. Кейнса". 6.2. Кейс-метод із проблеми: "Чи є актуальною необхідність у державному втручання в конкретні галузі/сектори економіки?". 6.3. Презентації результатів дослідження порівняння меркантилізму та кейнсіанської теорії
<i>Тема 7.</i> Некейнсіанські теорії економічного зростання	7.1. Розв'язання задач із використанням системи "мультиплікатор – акселератор". 7.2. Мозкова атака: "Чи існує суперечність між некейнсіанськими теоріями економічного зростання" (Р. Харрода, П. Самуельсона, Д. Хікса)?". 7.3. Кейс-метод із проблеми: "Чи вдалося вченим некейнсіанської теорії знайти причини коливального руху економіки та встановити характер дії механізму переходу однієї фази до іншої на основі ендогенних факторів, використовуючи кейнсіанські категорії "гранична ефективність капіталу", "функція споживання", "взаємодія мультиплікатора та акселератора"?". 7.4. Проведення брейн-рингу з питань теми
<i>Тема 8.</i> Сучасне посткейнсіанство	8.1. Презентації результатів дослідження методологічних можливостей, переваг і недоліків характерних рис посткейнсіанських моделей економічного зростання. 8.2. Ділова гра "Економічне зростання". 8.3. Ситуаційне завдання на тему: "Аналіз багатосекторних моделей економічного зростання"
<i>Тема 9.</i> Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги	9.1. Лекція проблемного характеру на тему: "Організація й управління як фактор виробництва. Сучасні зміни у організаційних формах праці". 9.2. Мозкова атака: "Чи можлива рівність сукупних доходів і витрат? Які фактори впливають на рівність і що заважає у разі, якщо рівновага неможлива?"

1	2
	9.3. Виконання графічної вправи: графічна інтерпретація миттєвої, короткотермінової та довготермінової рівноваги. 9.4. Робота в малих групах: "Механізм приведення у відповідність інвестицій і заощаджень та його критика". 9.5. Ділова гра "Еластичність попиту"
<i>Тема 10.</i> Кейнсіанська теорія безробіття	10.1. Лекція проблемного характеру на тему: "Аналіз класичної теорії безробіття". 10.2. Мозкова атака: "Які причини та наслідки, на ваш погляд, кризи кейнсіанства?". 10.3. Ділова гра "Ліквідація безробіття"

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначено не тільки методикою й технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності ухвалювати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Теми навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
<i>Тема 1.</i> Вступ до "Загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей" Дж. М. Кейнса	<i>Семінарське заняття</i> на тему: "Створення, предмет та особливості методології вчення загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей"	Семінари-дискусії; презентації; робота в малих групах
<i>Тема 6.</i> Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса	<i>Семінарське заняття</i> на тему: "Аналіз економічного циклу, меркантилізм та кейнсіанська теорія"	Семінари-дискусії; презентації
<i>Тема 7.</i> Некейнсіанські теорії економічного зростання	<i>Завдання 4.</i> Визначте мультиплікатор автономних витрат. Умови: економіка країни в короткотерміновому рівноважному стані характеризується такими даними (млрд грн): сумарні автономні витрати становлять 300, рівноважний обсяг національного виробництва (ВВП) – 1300. За збільшення автономних витрат на кінець року на 40, ВВП збільшився до 1 550 млрд грн	Робота в малих групах; мозкові атаки

Лекції проблемного характеру спрямовано на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежено двома-трьома ключовими моментами, увагу студентів сконцентровано на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використано досвід зарубіжних навчальних закладів із ознайомленням студентів під час лекцій друкованим матеріалом та виділенням головних висновків із питань, що розглядають. Перед початком лекції слід чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити. У процесі викладу лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені завдання, а висвітлювати лекційний матеріал так, щоб отриману інформацію студент міг використовувати під час вирішення проблеми.

Міні-лекції передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводять, переважно, як частину заняття-дослідження. На початку міні-лекції на вказані теми лектор акцентує увагу студентів на необхідності подати викладений лекційний матеріал у структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, зафіксовані у плані лекцій, але викладають їх стисло.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі над темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод вирішення невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити та здійснити їх селекцію.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовують для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг. Головною позитивною рисою застосування презентацій у навчальному процесі є обмін досвідом і знаннями між студентами.

Рольові та ділові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні у процесі інсценізації певної виробничої ситуації в ролі безпосередніх учасників подій.

Дидактичні ігри – метод імітації (наслідування, відображення) ухвалення управлінських рішень у різноманітних ситуаціях за допомогою гри (програвання, розігрування) за правилами, що вже вироблені або виробляються самими учасниками, який реалізують шляхом самостійного вирішення студентами поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань.

Банки візуального супроводу сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів урахує види занять, які, згідно із програмою навчальної дисципліни, передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюють за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль є засобом визначення рівня сприйняття студентом навчального матеріалу цієї дисципліни, недоліків під час засвоєння знань та вмінь, установлення ступеня відповідальності студентів та опанування ними навичок у самостійній роботі, стимулювання інтересу студентів до вивчення дисципліни та активності в пізнанні. Здійснення поточного контролю під час вивчення дисципліни "Спецсемінар по Кейнсу" передбачає надання певних балів за такі форми контролю: усне опитування, поточні контрольні роботи; виконання практичних завдань (в аудиторії та самостійно), домашніх завдань, підготовка доповідей, творчих завдань.

Проведення процедур **поточного контролю** результативності навчальної діяльності передбачає:

1. Шляхом проведення **колоквіумів** (колоквіум 1 проводять після вивчення тем 1 – 7, колоквіум 2 після вивчення тем 8 – 14).

2. Шляхом **накопичування балів**, набраних із кожного виду діяльності за результатами, досягнутими студентом під час вивчення тем.

Організацію навчального процесу здійснюють на основі накопичувальної бально-рейтингової системи. Згідно із цією системою, протягом семестру кожний студент має можливість набрати бали (згідно з формами поточного контролю). Мінімальний бал для заліку – 60 балів.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять і виконання індивідуальних завдань здійснюють за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядають; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також сучасною літературою з питань, що розглядають; уміння поєднувати теорію із практикою у процесі розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, виконання розрахунків у процесі вирішення індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюють оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина й міцність знань; рівень мислення; уміння систематизувати знання з окремих тем; уміння робити обґрунтовані висновки; володіння категорійним апаратом; навичками та прийомами виконання практичних завдань; уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та опрацювання; самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критерії оцінювання творчого завдання. Оцінюють за такими критеріями: самостійністю виконання; логічністю та послідовністю викладу матеріалу; повнотою розкриття теми (проблемної ситуації); використанням статистичної інформації та додаткових літературних джерел; обґрунтованістю висновків; якістю оформлення.

Бали ставлять, ураховуючи якість написання та оформлення роботи, за обов'язкового її захисту:

"3" ставлять студентам, які показали глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, методами економічного дослідження, уміння самостійно та творчо мислити, знаходити,

опрацьовувати, аналізувати фактичний матеріал, пов'язувати теоретичний матеріал із проблемами розвитку України та країн світу. У процесі захисту роботи студент має продемонструвати вміння узагальнювати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки. Обов'язковим є оформлення есе, згідно із вказаними вимогами;

"2,5 – 2,9" ставлять тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання – неповністю або наявні деякі неточності у викладі матеріалу чи оформленні роботи; якщо у процесі захисту студент допускає деякі помилки; якщо ним було усунено не всі зауваження, зроблені науковим керівником;

"2,0 – 2,4" ставлять тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання – неповно або наявні деякі неточності у викладі матеріалу чи оформленні роботи; якщо відсутня творчість та самостійність у дослідженні та висновках; якщо у процесі захисту студент допускає деякі помилки; якщо ним було усунено значну частину зауважень, зроблених науковим керівником;

"1,5 – 1,9" ставлять тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання – неповно або наявні певні неточності у викладі матеріалу чи оформленні роботи; якщо повністю відсутня творчість і самостійність у дослідженні; якщо у процесі захисту студент допускає деякі помилки; якщо ним було усунено значну частину зауважень, зроблених науковим керівником;

"1,0 – 1,4" ставлять у тих випадках, якщо основні теоретичні питання висвітлено поверхово, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; недостатньо використано джерела економічної літератури (як монографій, так і періодичних видань); студент слабо володіє матеріалом роботи; не може пов'язати теоретичний матеріал із проблемами суспільного розвитку; не враховано зауваження наукового керівника; роботу оформлено з порушенням вимог;

"0,5 – 0,9" ставлять у тих випадках, якщо основні теоретичні питання висвітлено поверхово, теоретичні положення дуже слабо підкріплено фактичним матеріалом; немає висновків; під час захисту студент слабо володіє матеріалом роботи; не може пов'язати теоретичний матеріал із проблемами суспільного розвитку; оформлення роботи не відповідає вимогам.

Оцінку "відмінно" ставлять за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх п'яти зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової частини знижує оцінку на відповідну кількість балів.

Під час оцінювання практичних завдань увагу приділяють також їх якості та самостійності, своєчасності здавання виконаних завдань викладачу (згідно із графіком навчального процесу). Якщо якусь із вимог не буде виконано то оцінку буде знижено.

Поточні контрольні роботи (ПКР) передбачають визначення рівня опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації. ПКР проводять у письмовій формі, вони можуть містити практичні та ситуаційні завдання, проблемні запитання щодо вивченої тематики, тестові завдання тощо.

Модульний контроль, що здійснюють, урахувуючи поточний контроль за відповідний змістовий модуль, має на меті *інтегроване* оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Модульний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять у формі колоквіуму. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах, що проводять як проміжний міні-екзамен із ініціативи викладача.

Приклад завдань до колоквіуму

Змістовий модуль 1

Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса

Варіант

1. Дайте визначення поняттям та категоріям: вимірювання зайнятості; одиниці вимірювання обсягу зайнятості; доходу; збереження інвестицій.
2. Розкрийте питання:
 - 2.1. Які причини, на думку Дж. М. Кейнса, спонукають людей до заощадження грошей? Поясніть суть "психологічного закону" Кейнса.

2.2. Охарактеризуйте особливості предмета й методу вчення Кейнса.

3. Дайте аргументовану відповідь: яка з теорій Дж. М. Кейнса, на ваш погляд, є найбільш актуальною (на прикладі теорій: зайнятості, величини споживання та збереження; мультиплікатора та акселератора; норми відсотка; цін.)? У чому полягає цінність кейнсіанського вчення для майбутнього? Результати подайте у вигляді таблиці.

Критерії оцінювання колоквиуму

Завдання 1 оцінюють на "2" бали, а саме: 1,0 – відповідь на завдання повна, правильна, логічна; 0,5 – є зв'язок теоретичного матеріалу із проблемами України; 0,5 – охайність виконання завдання.

Завдання 2 оцінюють на "3" бали, а саме: 1,0 – відповідь на завдання повна, правильна, логічна; 1,0 – відповідь містить аналіз, систематизацію, узагальнення, у тому числі використання графічних моделей; 0,5 – обґрунтовано висновки щодо процесів, які аналізують із наведенням прикладів із суспільно-історичного та сучасного розвитку суспільства (України); 0,5 – охайність виконання завдання.

Завдання 3 оцінюють на "4" бали, а саме: 1,0 – відповідь на завдання повна, правильна, логічна; 2,0 – відповідь містить у собі аналіз, систематизацію, узагальнення, у тому числі використання графічних моделей; 0,5 – обґрунтовано висновки щодо процесів, які аналізують із наведенням прикладів із суспільно-історичного та сучасного розвитку суспільства (України); 0,5 – охайність виконання завдання.

11. Розподіл балів, які набирають студенти

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведено в табл. 11.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання			Оцінювання рівня сформованості компетентностей	
						Форми контролю	Максимальний бал
Змістовий модуль 1. Основні постулати теорії Дж. М. Кейнса							60
1			5	6	7		
СК 1 Здатність аналізувати особливості вчення Дж. М. Кейнса	1 – 2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Вступ до "Загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей" Дж. М. Кейнса	Робота на лекції	0,5
	2		1	Практичне та семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Роль кейнсіанства в історії суспільства". Завдання 1. Проаналізуйте позиції вчених щодо оцінювання ролі кейнсіанства в історії економічної думки та суспільно-історичному процесі, спираючись на роботи М. Блауга, К. Поппера, Р. Нуреева та ін.	Активна участь в обговоренні питань теми. Поточна контрольна робота	7
	1 – 2	СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Роль кейнсіанства в історії суспільства". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	Презентація	2
СК 1 Здатність аналізувати особливості методології вчення Дж. М. Кейнса	1 – 2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Визначення та поняття	Робота на лекції	0,5
	2		1	Практичне та семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Вимірювання зайнятості, одиниці вимірювання обсягу зайнятості, доходу, збереження інвестицій"	Активна участь в обговоренні питань теми	
	1 – 2	СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Вимірювання зайнятості, одиниці вимірювання обсягу зайнятості, доходу, збереження інвестицій". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	Перевірка домашніх завдань	

1	2	3	4	5	6	7	8
СК 1 Здатність здійснювати порівняльний аналіз факторів, що впливають на споживання та розраховувати величини, що характеризують споживання	3 – 4	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Схильність до споживання	Робота на лекції	0,5
	4		1	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття: "Схильність до споживання: об'єктивні та суб'єктивні фактори". Завдання 2. Розрахуйте граничну схильність до споживання. Умови: в економіці країни впродовж року відбулися такі зміни (млрд грн): на початку року використовуваний дохід населення становив 90, споживання – 80. Наприкінці року використовуваний дохід становив 100, споживання – 87,5 млрд грн	Активна участь в обговоренні питань теми. Поточна контрольна робота	9
	3 – 4	СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Схильність до споживання: об'єктивні та суб'єктивні фактори". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	Перевірка домашніх та творчих завдань	3
СК 1 Здатність визначати граничну ефективність капіталу	4 – 5	Ауд.	4	Лекція	Тема 4. Спонування до інвестування	Робота на лекції	0,5
	4		1,5	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Визначення граничної ефективності капіталу. Аналіз загальної теорії норми відсотка"	Активна участь в обговоренні питань теми	4
	4 – 5	СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Визначення граничної ефективності капіталу. Аналіз загальної теорії норми відсотка". Підготовка до практичних занять. Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	Перевірка домашніх завдань	2
СК 2 Здатність аналізувати суперечності, методологічну та практичну цінність теорії зайнятості, відсотка та грошей	6 – 7	Ауд.	4	Лекція	Тема 5. Грошова заробітна платня та ціни	Робота на лекції	0,5
	7		1,5	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Сутність функції зайнятості та теорії цін Дж. М. Кейнса"	Активна участь в обговоренні питань теми. Поточна контрольна робота	6
	6 – 7	СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Обговорення сутності функції зайнятості та теорії цін Дж. М. Кейнса". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми. Підготовка до колоквіуму за змістовим модулем 1	Перевірка домашніх завдань	2

1	2	3	4	5	6	7	8
СК2 Здатність аналізувати теорію цін Дж. М. Кейнса	8 – 9	Ауд.	4	Лекція	Тема 6. Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса	Робота на лекції. Колоквіум за змістовим модулем 1	9,5
	9		2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Аналіз економічного циклу, меркантилізм та кейнсіанська теорія". Завдання 3. Дайте аргументовану відповідь: яка з теорій Дж. М. Кейнса, на ваш погляд, є найбільш актуальною (на прикладі теорії зайнятості, теорії величини споживання та збереження; теорії мультиплікатора та акселератора; теорії норми відсотка; теорії цін та ін.)? У чому, на вашу думку, полягає цінність кейнсіанського вчення для майбутнього?	Активна участь у обговоренні теоретичних питань	6
	8 – 9	СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Аналіз економічного циклу, меркантилізм та кейнсіанська теорія". Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	Перевірка домашніх завдань	1
Змістовий модуль 2. Напрями вдосконалення кейнсіанської теорії							40
СК3 Здатність порівнювати між собою кейнсіанську, некейнсіанську та посткейнсіанську економічні теорії	10 – 11	Ауд.	4	Лекція	Тема 7. Некейнсіанські теорії економічного зростання	Робота на лекції	0,5
	11		2	Практичне та семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Обговорення "суперечності" між некейнсіанськими теоріями економічного зростання" Завдання 4. Порівняйте між собою кейнсіанську та некейнсіанську теорії економічного зростання	Активна участь у обговоренні теоретичних питань. Поточна контрольна робота	5
	10 – 11	СРС	7	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел із заданої теми. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Обговорення "суперечності" між некейнсіанськими теоріями економічного зростання". Підготовка до практичних занять. Виконання індивідуальних завдань до обраної теми	Перевірка домашніх завдань	

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8
СКЗ Спроможність визначати "суперечності" між неокейнсіанськими теоріями економічного зростання	12 – 13	Ауд.	4	Лекція	Тема 8. Сучасне посткейнсіанство	Робота на лекції	0,5
	13		2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Характеристика економічних поглядів сучасного посткейнсіанства". Завдання 5. Визначте мультиплікатор автономних витрат. Економіка країни характеризується такими даними (млрд грн): сумарні автономні витрати становлять 200, ВВП – 1 200. За збільшення автономних витрат на кінець року на 50, ВВП збільшився до 1450 млрд грн	Активна участь у обговоренні теоретичних питань	6
	12 – 13	СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Аналіз багатосекторних моделей економічного зростання". Підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	2
СКЗ Здатність аналізувати та порівнювати особливості пропозицій економічного зростання	14 – 15	Ауд.	4	Лекція	Тема 9. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги	Робота на лекції	0,5
	15		2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Макроекономічні моделі ринкової рівноваги". Завдання 6. Проілюструйте за допомогою графіків вплив фактора часу на рівновагу на ринку та ціну рівноваги	Активна участь у обговоренні теоретичних питань. Поточна контрольна робота	7
	14 – 15	СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Макроекономічні моделі ринкової рівноваги". Підготовка до колоквіуму за змістовим модулем 2	Перевірка домашніх та творчих завдань	3,5
СКЗ Спроможність розуміти взаємодію ефекту мультиплікатора – акселератора	16 – 17	Ауд.	4	Лекція	Тема 10. Кейнсіанська теорія безробіття.	Робота на лекції. Колоквіум за змістовим модулем 2	9,5
	17		1	Семінарське та практичне заняття	Тема семінарського заняття "Безробіття, його форми та види"	Активна участь у обговоренні питань теми	2
	16 – 17	СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Безробіття, його форми та види". Підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	1,5
Усього годин			108	Загальна максимальна кількість балів із навчальної дисципліни			100
із них							
аудиторні			50	46 %	поточний контроль		100
самостійна робота			58	54 %			

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Теми змістових модулів		лекції	практичні заняття	домашні завдання	поточні КР	творчі завдання	колоквіум	усього
ЗМ 1	Тема 1. Вступ до загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей Дж. М. Кейнса	0,5	3	2	4	–	9	60
	Тема 2. Визначення та поняття	0,5	4	2	–	–		
	Тема 3. Схильність до споживання	0,5	5	2	4	1		
	Тема 4. Спонування до інвестування	0,5	4	2	–	–		
	Тема 5. Грошова заробітна платня та ціни	0,5	2	2	4	–		
	Тема 6. Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса.	0,5	2	1	–	4		
ЗМ 2	Тема 7. Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Неокейнсіанство та посткейнсіанство	0,5	2	2	3	–	9	40
	Тема 8. Сучасне посткейнсіанство	0,5	2	2	–	4		
	Тема 9. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги	0,5	2	3,5	5	–		
	Тема 10. Кейнсіанська теорія безробіття	0,5	2	1,5	–	–		
Усього		5	28	20	20	9	18	100

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістових модулів			лекції	практичні заняття	домашні завдання	поточні КР	творчі завдання	колоквіум	усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	0,5	3	2	4	–	–	9,5
	Тема 2	2 тиждень	0,5	4	2	–	–	–	6,5
	Тема 3	3 тиждень	0,5	–	–	–	–	–	0,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тема 3	4 тиждень	–	5	2	4	1	–	12
	Тема 4	4 тиждень	0,5	–	–	–	–	–	0,5
	Тема 4	5 тиждень	–	4	2	–	–	–	6
	Тема 5	6 тиждень	0,5	–	–	–	–	–	0,5
	Тема 5	7 тиждень	–	2	2	4			8
ЗМ 2	Тема 6	8 тиждень	0,5	–	–	–	–	9	9,5
	Тема 6	9 тиждень	–	2	1	–	4	–	7
	Тема 7	10 тиждень	0,5	–	–	–	–	–	0,5
	Тема 7	11 тиждень	–	2	2	3	–	–	7
	Тема 8	12 тиждень	0,5	–	–	–	–	–	0,5
	Тема 8	13 тиждень	–	2	2	–	4	–	8
	Тема 9	14 тиждень	0,5	–	–	–	–	–	0,5
	Тема 9	15 тиждень	–	2	3,5	5	–	–	10,5
	Тема 10	16 тиждень	0,5	–	–	–	–	9	9,5
	Тема 10	17 тиждень	–	2	1,5	–	–	–	3,5
Усього			5	28	20	20	9	18	100

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають, відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Антологія економічної класики : в 2-х т. / сост. И. А. Столяров. Т. 2. – М. : Эконом-Ключ, 1993. – 448 с.
2. Бартнев С. А. Экономические теории и школы. История и современность / С. А. Бартнев. – М. : Изд-во БЕК, 1996. – 352 с.
3. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / М. Блауг. – М. : Дело ЛТД, 1994. – 720 с.
4. Історія економічних вчень : навч. посіб. / під ред. акад. Сіроштан М. А. – Х. : РВВ ХДЕУ, 1997. – 104 с.
5. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. Антология экономической классики / Дж. М. Кейнс. – М. : Эконом-Ключ, 1993. – 488 с.
6. Кейнс Дж. М. Трактат о денежной реформе / Дж. М. Кейнс. – К. : Основы, 1999. – 136 с.
7. Макроекономіка : тексти лекцій / під ред. акад. Сіроштана М. А. – Х. : РВВ ХДЕУ, 1997. – 136 с.
8. Осадчая И. М. Современное кейнсианство / И. М. Осадчая. – М. : Изд-во БЕК, 1971. – 352 с.
9. Політична економія : навч. посіб. / під ред. акад. Сіроштана М. А. – Х. : РВВ ХДЕУ, 1998. – 344 с.
10. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли / Б. Селигмен. – М. : Экономика, 1968. – 720 с.
11. Современные экономические теории Запада : учеб. пособ. для вузов / под ред. А. Н. Марковой. – М. : Финстатинформ, 1996. – 92 с.
12. Титова Н. Е. История экономических учений : курс лекций. – М. : Гуманит. изд. центр "ВЛАДОС", 1997. – 288 с.
13. Юхименко П. История экономических учений / П. Юхименко, П. Леоненко. – К. : Знання-Прес, 2001. – 344 с.
14. Ядгаров Я. С. История экономических учений / Я. С. Ядгаров. – М. : Экономика, 1996. – 248 с.

11.2. Додаткова

15. Вечканов Г. С. Макроекономіка / Г. С. Вечканов, Г. Р. Вечканова. – СПб. : Питер, 2005. – 256 с.
16. Глобалізація і безпека розвитку : монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко. – К. : КНЕУ, 2001. – 733 с.

17. Губський Б. В. Економічна безпека України / Б. В. Губський – К. : Укрархбудінформ. – 121 с.
18. Ерохина Е. А. Развитие национальной экономики: системно-самоорганизационный поход / Е. А. Ерохина. – Томск : Изд-во Томского ун-та, 1999. – 160 с.
19. Заблоцький Б. Ф. Економіка України / Б. Ф. Заблоцький. – Львів : Львівський банківський коледж НБУ, 1997. – 580 с.
20. Киреев А. П. Международная экономика : учеб. пособ. В 2-х ч. Ч. 1 : Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства / А. П. Киреев. – М. : Международные отношения, 2001. – 415 с.
21. Лібанова Е. М. Ринок праці : навч. посіб. / Е. М. Лібанова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с.
22. Майєр Дж. Основні проблеми економіки розвитку / Дж. Майєр, Дж. Е. Раух, А. Філіпенко. – К. : Либідь, 2003. – 688 с.
23. Макаренко И. П. Макроэкономика. Модели и цифры. На примере экономики Украины / И. П. Макаренко. – К. : Сеста, 2000. – 93 с.
24. Макогон Ю. В. Внешнеэкономическая деятельность: организация, управление, прогнозирование : учеб. для вузов / Ю. В. Макогон. – Донецк : Альфа-прес, 2004. – 343 с.
25. Макроекономіка у запитаннях та відповідях : навч. посіб. / О. С. Кривцов, В. М. Бережний, В. М. Онєгіна. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 200 с.
26. Мендул О. Г. Фондовий ринок: операції з цінними паперами : навч. посіб. / О. Г. Мендул, І. А. Павленко. – К. : КНЕУ, 2000. – 156 с.
27. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / за ред. А. І. Сухорукого. – К. : НІМБ, 2003. – 63 с.
28. Могорин Р. М. Система національних рахунків : навч. посіб. / Р. М. Могорин. – К. : КНЕУ, 2001. – 2001. – 335 с.
29. Мочерний С. В. Економічна теорія : підручник / С. В. Мочерний, М. В. Довбенко. – К. : Видавничий центр "Академія", 2004. – 856 с.
30. Платонова Е. Экономические системы и их трансформация / Е. Платонова // Мировая экономика и международные экономические отношения. – 1998. – № 7. – с. 30–40.
31. Пономаренко В. С. Рівень і якість життя населення України / В. С. Пономаренко, М. О. Кизим, Ф. В. Узунов. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 224 с.
32. Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Г. О. Пухтаєвич. – К. : КНЕУ, 2003. – 147 с.

33. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2011 року. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 204 с.
34. Філіпенко А. С. Економічний розвиток. Європейський контекст / А. С. Філіпенко. – К. : Знання України, 2001. – 120 с.
35. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації : навч. посіб. / А. С. Філіпенко. – К. : Знання, 2000. – 171 с.
36. Экономическая и национальная безопасность : учеб. для вузов / под ред. Е. А. Олейникова. – М. : Экзамен, 2004. – 766 с.
37. Якість економічного зростання / В. Томас, М. Дайламі, А. Дарешвар та ін. ; наук. ред. О. Кілієвич ; пер. з англ. – К. : Вид. Соломії Павличко "Основи", 2002. – 350 с.

12.3. Інформаційні ресурси

38. Бібліотека навчальної та наукової літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sbiblio.com/biblio>.
39. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
40. Електронний журнал "Економічна соціологія". – Режим доступу : <http://ecsoc.hse.ru>.
41. Навчально-методичні матеріали, електронні підручники з різних галузей економічної науки. – Режим доступу : <http://www.economicus.ru>.
42. Науковий журнал "Бізнес-інформ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://business-inform.net/main>.
43. Науковий журнал "Економічна теорія" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://etet.org.ua>.
44. Науковий журнал "Проблеми економіки" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.problecon.com/main>.
45. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
46. Офіційний веб-сайт Світового банку. – Режим доступу : <http://data.worldbank.org>.
47. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>.

12.4. Методичне забезпечення

48. Ревуцька О. Є. Спецсеминар по Кейнсу [Електронний ресурс] / Ю. Є. Ревуцька. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=2951>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових частин професійних компетентностей із навчальної дисципліни "Спецсемінар по Кейнсу" за Національною рамкою кваліфікацій України

46

Складові частини компетентності, яку формують у межах теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Вступ до "Загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей" Дж. М. Кейнса					
Здатність аналізувати особливості вчення Дж. М. Кейнса	Роль кейнсіанства в історії суспільства	Уявлення про місце загальної теорії зайнятості, відсотка та грошей Дж. М. Кейнса в розвитку економічної теорії	Давати оцінку ролі кейнсіанства в історії економічної думки та сьогодні	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розроблення та реалізації рішень	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових категорій
Тема 2. Визначення та поняття					
Здатність аналізувати особливості методології вчення Дж. М. Кейнса	Вимірювання зайнятості, одиниці вимірювання обсягу зайнятості, доходу, збереження інвестицій	Знання вимірювання зайнятості; сутність доходу, збереження інвестицій	Ідентифікувати ключові поняття вчення Дж. М. Кейнса	Презентувати результати визначення найбільш ефективного рішення	Відповідальність за точність і коректність ухваленого рішення

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Схильність до споживання					
Здатність здійснювати порівняльний аналіз факторів, що впливають на споживання та розраховувати величини, що характеризують споживання	Схильність до споживання: об'єктивні та суб'єктивні фактори	Знання теорії та концепції величини споживання та збереження	Визначати співвідношення між доходом та інвестиціями – "мультиплікатор"	Презентувати результати	Самостійно ухвалювати ефективні рішення
Тема 4. Спонування до інвестування					
Здатність визначати граничну ефективність капіталу	Визначення граничної ефективності капіталу. Аналіз загальної теорії норми відсотка	Уявлення про загальну теорію норми відсотка	Здійснювати обґрунтування рішень; формулювати загальну теорію зайнятості	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Ухвалювати ефективні рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 5. Грошова заробітна платня та ціни					
Здатність аналізувати суперечності, методологічну та практичну цінність теорії зайнятості, відсотку та грошей	Сутність функції зайнятості Дж. М. Кейнса, теорії цін	Знання теорії цін, використання її для оцінювання темпів економічного зростання	Здійснювати оцінювання заробітної платні, співвідношення зайнятості та заробітної плати	Презентувати результати	Самостійно ухвалювати ефективні рішення

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Короткі нотатки у зв'язку із загальною теорією Дж. М. Кейнса					
Здатність аналізувати теорію цін Дж. М. Кейнса	Аналіз економічного циклу, меркантилізм та кейнсіанська теорія	Знання розрахунку граничної ефективності капіталу	Визначати та формалізувати природу коливання граничної ефективності капіталу, а також вплив інвестицій та відсоткової ставки на економічний цикл	Презентувати результати формалізації невизначеності. Здатність до групової взаємодії у процесі з'ясування причин виникнення невизначеності	Ухвалювати рішення в умовах невизначеності та відповідати за точність і коректність результатів
Тема 7. Некейнсіанські теорії економічного зростання					
Здатність порівнювати між собою кейнсіанську, некейнсіанську та посткейнсіанську економічні теорії	Обговорення "суперечності" між некейнсіанськими теоріями економічного зростання	Знання поглядів економістів різних шкіл	Розраховувати систему мультиплікатора та акселератора	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Ухвалювати ефективні рішення
Тема 8. Сучасне посткейнсіанство					
Спроможність визначати "суперечності" між некейнсіанськими теоріями економічного зростання	Характеристика економічних поглядів сучасного посткейнсіанства	Знання поглядів економістів різних шкіл	Аналізувати багатосекторні моделі економічного зростання	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Ухвалювати ефективні рішення

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги					
Здатність аналізувати та порівнювати особливості пропозицій економічного зростання	Макроекономічні моделі ринкової рівноваги	Знання принципів ознак кейнсіанської моделі макроекономічної рівноваги	Уміння проілюструвати за допомогою графіків вплив фактора часу на рівновагу на ринку та на ціну рівноваги "кейнсіанський хрест"	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Відповідальність за точність і коректність ухваленого рішення
Тема 10. Кейнсіанська теорія безробіття					
Спроможність розуміти взаємодію ефекту мультиплікатора – акселератора	Безробіття, його форми та види	Знання пропозицій Кейнса щодо вдосконалення державного управління	Аналізувати причини безробіття економічних шкіл та програми ліквідації безробіття в різних країнах за допомогою державного регулювання	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Відповідальність за точність і коректність ухваленого рішення

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	14
5. Теми та плани семінарських занять.....	15
6. Теми практичних занять	18
6.1. Приклади типових практичних завдань до тем	20
7. Самостійна робота студентів	21
7.1. Індивідуальне завдання.....	24
7.2. Контрольні запитання для самодіагностики	26
8. Індивідуально-консультативна робота	27
9. Методи навчання	28
10. Методи контролю	32
11. Розподіл балів, які набирають студенти	36
12. Рекомендована література.....	43
12.1. Основна	43
12.2. Додаткова	43
12.3. Інформаційні ресурси.....	45
12.4. Методичне забезпечення	45
Додатки.....	46

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СПЕЦСЕМІНАР ПО КЕЙНСУ"
для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладач **Ревуцька** Олена Євгенівна

Відповідальний за випуск *Попов О. Є.*

Редактор *Доценко О. Г.*

Коректор *Доценко О. Г.*

План 2016 р. Поз. № 273 ЕВ. Обсяг 51 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*